

СУЧАСНИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС: ІМЕНА ТА НАПРЯМИ

*Укладач – старший викладач кафедри іноземних мов та українознавства,
кандидат філологічних наук А. В. Дедушно*

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Сучасний літературний процес: імена та напрями» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності «Філологія» СВО «Бакалавр».

Предметом є : відомості про основні стилі, напрями, течії світового літературного процесу ХХ – ХХІ століть; особливості літературного розвитку у творах письменників цієї доби.

Міждисциплінарні зв'язки: «Сучасний літературний процес: імена та напрями» є дисципліною циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки й тісно пов'язана з дисциплінами «Вступ до літературознавства», «Культурологія», «Філософія», «Релігієзнавство».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасний літературний процес: імена та напрями» є:

- долучитися до культурної скарбниці людства, всесвітнього літературного процесу;
- збагатити духовний світ знаннями історії зарубіжної літератури;
- виховувати почуття власної гідності, потребу в читанні;
- сформувати естетичний смак; високу загальну і читацьку культуру.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Сучасна світова література» є:

- виявити особливості розвитку літературних модернізму і постмодернізму;
- схарактеризувати художні напрями;
- проаналізувати етапи літературного розвитку і творчість найвидатніших письменників;
- вивчити закономірності взаємодії загальних тенденцій, національного і особистого начала в літературному процесі.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані такі елементи компетентності:

знання:

- основні етапи розвитку світового літературного процесу;
- найважливіші відомості про творчі методи та літературні напрями;
- авторів та перекладачів вивчених творів;
- місце і значення вивчених творів у творчому доробку письменника та літературному процесі;

уміння:

- вирізняти основні методологічні підходи до змісту та характеру цінностей художніх творів літератури XX – XXI століть;
- орієнтуватися в основних напрямках літератури XX – XXI століть;
- усвідомлювати світобачення та світорозуміння літератури XX – XXI століть;
- розрізняти різні жанри художньої творчості й мистецтва;
- володіти творчим підходом до аналізу творів художньої літератури у контексті літератури XX – XXI століть.

способи мислення:

- наочно-образне і концептуальне;
- конкретне і абстрактне;
- теоретичне, практичне, професійне.

професійні, світоглядні та громадянські якості:

- розвиток творчих і креативних здібностей, навичок самоосвіти;
- формування таких якостей особистості, як громадянська свідомість, громадянський обов'язок.

морально-етичні цінності:

- виховання поваги до літератури, зумовлюючи це необхідністю дослідження провідних тенденцій, усвідомлюючи цінність і можливості світової літератури;
- виховання толерантного ставлення до літературних та культурних традицій інших народів;
- виховання поваги й гордості за досягнення в сучасному літературному процесі, шанобливого ставлення до надбань зарубіжних письменників;
- виховання таких чеснот, як обов'язок, порядність, гідність, відповідальність, організованість, дисциплінованість, самокритичність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин, 5 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Постмодернізм як літературний і культурний феномен.

Епоха постмодерну — це певний стан сумніву в усьому, що йому передувало. Суть (якщо можна говорити про якусь суть, адже постмодернізм відмовляється і від цього поняття) постмодерністських процедур зводиться до принципової відмови від серйозності щодо всіх традиційних цінностей культури.

Тема 2. Новітня німецькомовна література. Т. Манн, Б. Брехт, Е.-М. Ремарк.

Інтелектуальний роман Т. Манна. Б. Брехт – блискучий драматург, великий реформатор театру. «Лицар честі і пера» - Ерїх-Марія Ремарк, його життєвий і творчий шлях. Тема втраченого покоління в соціально-психологічному романі «На західному фронті без змін»

Тема 3. Сучасна французька література. Новітній «жіночий» роман. Ф. Саган.

Франсуаза Саган як одна з найвідоміших представниць і рушійних сил феміністичної жіночої прози.

Тема 4. Література англійських країн. Творчість Б. Шоу – новий етап у розвитку англійської літератури. О. Уайльд. Дж. Джойс.

Творчість Б. Шоу. Дж. Оруел. Непередбаченість людської долі, випадковість і алогічність зв'язків і взаємин (за творами Г. Гріна, А. Мердока, Дж. Фаулза, Г. Пінтера, Дж. Барнса). Д. Джойс як творець модерністського роману. Роман «Улісс», його художня природа.

Тема 5. У. Голдінг і його роман «Володар мух». Твори Г. Гріна, Дж. Фаулза, Дж. Барнса. Г. Міллер, К. Селінджер, Д. Воннегут.

Своєрідність «географізму» романів Г. Гріна, засудження колоніалізму в романі «Тихий американець». Бітники та їх світ у романі Д. Селінджера «Над прірвою в житті». Антифашистський пафос та гротескно-сатиричне зображення цивілізації в романі К. Воннегута «Бійня № 5, або Хрестовий похід дітей». Романи Г. Голдінга. Тема агресивного начала в людській природі («Володар мух»).

Тема 6. Загальна характеристика американської літератури. Життєвий і творчий шлях Джека Лондона. Новаторство прози Е. Хемінгуея.

Національні варіанти літератури «втраченого покоління». Характерні риси творчості Е. Хемінгуея.

Тема 7. Роман-антиутопія в контексті світової літератури. Є. Замятін «Ми», Дж. Оруел «1984», О. Хакслі «Чудовий новий світ», М. Войнович «Москва 2042».

Роман-антиутопія: трансформації жанру в літературі ХХ ст. від переоцінки концепцій утопічної думки до засудження тоталітаризму.

Тема 8. «Театр абсурду». Ф. Дюрренматт, Е. Йонеско, С. Беккет.

Проблеми відповідальності людини і ролі культури у трагікомедіях Ф. Дюрренматта «Фізики», «Візит старої дами».

Тема 9. Зарубіжна фантастика ХХ – ХХІ століть. С. Лем, Р. Бредбері і А. Азімов, Брати Стругацькі.

Фантастика як різновид художньої літератури. С. Лем – представник філософської фантастики. Р. Бредбері і А. Азімов – майстри футурологічної, або «попереджувальної» фантастики. Брати Стругацькі – класики російської та світової фантастики.

Тема 10. Література постмодернізму. П. Зюскінд, У. Еко, К. Рансмайр.

Своєрідність постмодернізму У. Еко, що засвоює традиційний культурний досвід з метою створення сучасного художнього синтезу. «Ім'я троянди» - естетична декларація.

Тема 11. Сучасний літературний процес: стилі, напрями, течії. М.Кундера, Х. Муракамі, П. Коельо, М. Павич.

Течії модернізму – екзистенціалізм, імажизм, експресіонізм, сюрреалізм. Широке застосування постмодерністських прийомів у пошуках універсальної художньої мови. «Хазарський словник» М. Павича як роман-лабіринт. М. Кундера. Інтелектуальний бестселер.

3. Рекомендована література

1. Автобіографія Милорада Павича // Всесвіт. — 2002. — № 7 — 8. — С. 26.
2. Алехо Карпентьєр — хронологія життя та творчості // Всесвіт. — 1981. — № 1. — С. 40—42.
4. Андрухович Ю. Читач книг, ловець безодень // День. — 1999. — 26 серпня. — С. 15.
5. Бах Р., Парриш-Бах Л. Предисловие к русскому изданию романа «Единственная» // Наука и религия. — 1990. — № 5. — С. 44.
6. Бахтин М. М. Литературно-критические статьи. — М.: Худ. лит., 1986.
7. Бахтин М. М. Эпос и роман / Сост. Бочаров С. Г.; Вступ. ст. Кожин В. В. — М.: Азбука, 2000.
8. Белов С. Ирвин Шоу: Профессия — беллетрист // Иностранная литература. — 1983. — № 6. — С. 32.
9. Бігун Б. «Останній світ» К.Рансмайра: звільнення від тексту чи непозбутність тексту? // Зарубіжна література. — 2000. — № 29 — 32. — С. 24—34.

10. Брэдбери Р. 451° по Фаренгейту: Роман: Пер. с англ. Т. Шинкарь / Послесл. И. Головачёвой. — СПб.: Азбука, 2003. — 224 с.
11. Брэдбери Р. О скитаниях вечных и о Земле: Пер. с англ. / Сост. послесл. В. И. Скурлатова; вступ. слово В. А. Джанибекова. — М.: Правда, 1987. — 656 с.
12. Брэдбери Р., Ли Х., Сэлинджер Дж. Д. Вино из одуванчиков. Убить пересмешника. Над пропастью во ржи: Пер. с англ. / Сост. В. Ашкенази; Вступ. ст. А. Лиханова. — М.: Правда, 1988. — 656 с.
13. Брынних М. Пустота западни, или Невозможность прочтения Мураками // Зеркало недели. — 2003. — № 34. — С. 19.
14. Бульвінська О. І. «Ти бачиш, хід віків — то наче притча...». Жанр філософської притчі в творчості Річарда Баха і Пауло Коельо // Зарубіжна література. — 2004. — № 2. — С. 7—11.
15. Бульвінська О. І. «Новий роман» Мілана Кундери: теорія і практика // Зарубіжна література в навч. закладах. — 2003. — № 11. — С. 28—35.
16. Бульвінська О. І. Перший письменник третього тисячоліття, або Милорад Павич і гіпертекст // Зарубіжна література. — 2003. — № 5. — С. 35—40.
17. Васильева Е. К., Пернатъев Ю. С. 100 знаменитых писателей. — Харьков: Фолио, 2003. — С. 199 — 203.
18. Васильева Е. К., Пернатъев Ю. С. 50 знаменитых английских писателей. — Харьков: 2004. — С. 341 — 350.
19. В мире фантастики: Сб. литературно-критических статей и очерков. — М.: Мол. гвардия, 1989.
20. Внутренняя сторона света (Проза М. Павича) // Вопросы литературы. — 2003. — № 11—12.
21. «Всі ми — діти світла»: Інтерв'ю журналові «Всесвіт». — 1990. — № 12. — С. 129.
22. Гарольд Пінтер — лауреат Нобелівської премії з літератури 2005 року // Зарубіжна література. — 2005. — № 46. — С. 1—2.
23. Грищенко Л. «Від історії людства до історії духовності». Матеріали до вивчення роману Г. Г. Маркеса «Сто років самотності» // Всесвітня література та культура. — 2001. — № 5. — С. 41 — 44.
24. Гузь О. А. О Чём кричит «молчание» в рассказе Мураками? // Зарубіжна література. — 2006. — № 7 — 8. — С. 77—84.
25. Гусев Ю. Дождавшись свободы (дилемма «поэт-гражданин» в постсоциалистическую эпоху) // Вопросы литературы. — 2001. — № 4. — С. 224—248.
26. Гюнтер Грасс. Жестяной барабан: Пер. с нем. / Предисл. И. Млечиной. — СПб.: Азбука, 2000. — 730 с.
27. Гюнтер Грасс. Под местным наркозом: Пер. с нем.: Предисл. Е. Крепак. — СПб.: Азбука, 2000. — 318 с.
28. Денисова Т. Н. Історія американської літератури ХХ ст. — К., 2002. — С. 115—128.

29. Денисова Т. Н. Плутані стежки Дж. Апдайка // Всесвіт. — 1973. — № 10. — С. 53—58.
30. Денисова Т. Н. Проза Дж. Апдайка // Всесвіт. — 1967. — № 7. — С. 30—3
31. Денисова Т. Н. Роман і романісти США ХХ ст. — К., 1990. — С. 80—86.
32. Дітькова С.Ю. Приречені на самотність. До вивчення роману Г. Г. Маркеса «Стороків самотності» // Всесвітня література та культура. — 2005. — № 9. — С. 13—18.
33. Енциклопедія постмодернізму Пер. з англ. В. Шовкун; / За ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора: Наук. ред. пер. О. Шевченко. — К.: вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. — 503 с.
34. Егерєва Е. Павич, нарисованный за чаем // Новое время. — 1999. — № 36.
35. Ермолин Н. Человек-овца и Господь Бог. Харуки Мураками и его русские читатели // Континент. — 2002. — № 113. — С. 397—408.
36. Завадська Є. Відгомін культур Сходу у творчості Гессе // Всесвіт. — 1977. — № 5. — С. 17—20.
37. Зарубіжна література ХХ ст.: Посібник для ВУЗів / За ред. Л. Г. Андрєєва — М., 2000. — С. 168—170.
38. Зарубіжна література ХХ століття // За ред. М. І. Борецького. — Львів, 2000. — С. 108—120.
39. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. У 2 т. Т. 1: А—К / За ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. — Тернопіль: Навч. кн. — Богдан, 2005. — С. 769—771.
40. Затонский Д. В. Модернизм и постмодернизм. — Харьков, 2000. — С. 144—149.
41. Затонский Д. В. Модернизм и постмодернизм. Мысли об извечном коловращении изящных и неизящных искусств. — Харьков: Фолио; М.: ООО «Изд-во Аст.», 2000. — 256 с. 270.
42. Зверєв О. Остання творча удача Ірвінга Шоу // Всесвіт. — 1985. — № 3. — С. 37.
43. Йохен Хибер. «Широкое поле»: драма вокруг нового романа. — Deutschland. 1998. — № 7.
44. Кабкова О. Істинність магічного простору мистецтва (за романом Дж. Фаулза «Маг») // Всесвіт. — 2006. — № 11 — 12. — С. 52—54.
45. Кабкова О.В. Коли відлітають ангели... (Проблемний аналіз новели Г. Г. Маркеса «Стариган з крилами») // Всесвітня література. — 1998. — № 12. — С. 15—17.
46. Кальвіно І. Граф Монте-Крісто // Всесвіт. — 1991. — № 7. — С. 29—37.
47. Канторович И. Б. Легенды и действительность одного бестселлера (о притче Р. Баха «Джонатан Ливингстон. Повесть о чайке» // Проблемы жанра в зарубежной литературе (Респуб. сб.). — Свердловск, 1979. — С. 56.
48. Карапуца В. Алехо Карпентьер // Всесвітня література та культура. — 2005. — № 9. — С. 33—35.
49. Касаткина Т. Русский читатель над японским романом // Новый мир. — 2001. — № 4 — С. 165—182.

50. Квіт С. Борхес, що косить галявинки // Зарубіжна література. — 2002. — № 20. — С. 5.
51. Киченко О. Міфологічний простір постмодерністського роману: «Маг» Дж. Фаулза у контексті традицій // Всесвіт. — 2003. — № 5 — 6. — С. 5—8.
52. Киченко О. Європейський постмодернізм: витоки і сучасна літературна традиція. — Всесвіт. — 2004. — № 5 — 6. — С. 24—26.
53. Коваленин Д. Лучший способ тратить деньги, или делать в период острой джазовой недостаточности // Мураками Х. Охота на овец: Пер. с япон. Д. Коваленина. — Спб.: Амфора, 2003. — С. 467—478.
54. Ковбасенко Л. В. Хазарська міфологія від Милорада Павича // Всесвітня література. — 2003. — № 4. — С. 11—14.
55. Корда М. Чайка Джонатан Ливингстон // На екрані Америка. Сб. статей / Под ред. Кокарева Й. Е. — М., 1978. — С. 148.
56. Круглый стол «Феномен Джулиана Барнса»: Е. Тарасова, М. Табак, Д. Бондарчук, С. Фрумкина, М. Горбачёва, А. Романова // Иностранная литература. — 2002. — № 7.
57. Лейтес Н.С. Немецкий роман 1918—1945 гг. (эволюция жанра): Учеб. пособие. — Пермь, 1975.
58. Літературознавчий словник-довідник / Гром'як Р. Т., Ковалів Ю. І. та ін. — К.: ВЦ «Академія», 1997. — 752 с.
59. Лучук І. Прогноз на минуле, чи спогади про майбутнє (рецензія на «Зоряну мантию») // Дзеркало тижня. — 2002. — 4 — 20 грудня.
60. Мазур І. «Над нашим потоком гріхів та блукань...». За оповіданням Г. Г. Маркеса «Стариган з крилами» // Зарубіжна література. — 2005. — № 10 (410). — С. 14.
61. Мендельсон М. О. Роман США сьогодні. — М., 1977. — 237 с.
62. Меншій А. М. Проблема самотності в японській літературі // Зарубіжна література. — 2006. — № 7 — 8. — С. 27—29.
63. Меншій А. М. Поетикальні домінанти творчості Мілана Кундери: На матеріалі романів «Некваліфікованість», «Справжність» // Зарубіжна література в школах України. — 2006. — № 1 — С. 41—42.
64. Миллер Генри. Размышления о писательстве: Пер. с англ. и вступление А. Зверева) // Иностранная литература. — 1991. — № 8. — С. 53.
65. Михайлович Я. Проза Милорада Павича и гипертекст // Павич М. Стеклопанна улитка. — СПб., 2000. — С. 5.
66. Михальская Н. П., Аникин Т. В. Английский роман 20 века. — Москва, 1982. — 443 с.
67. Михальська Н., Щавурський Б. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. Том 2, Тернопіль, «Навчальна книга», 2006. — С. 311—313.
68. Млечина І. Художній світ Гюнтера Грасса. — Вікно у світ. — 1999. — № 5 — 6. — С. 154—161.
69. Морозова Т. Л. Образ молодого человека в литературе США — М., 1969. — 168 с.

70. Мулярчик А. Кролик Енгстром — 30 лет испытаний // Всесвіт. — 1991. — № 12. — С. 17—19.
71. Мулярчик А. С. Спор идёт о человеке: о литературе США второй половины XX в. — М., 1986. — 201 с.
72. Наливайко Д. Шляхи Г. Гессе // Всесвіт. — 1977. — № 5. — С. 27—30.
73. Нев'ярович Н. Ю. Основні риси поетики «магічного реалізму» (На матеріалі оповідання Г. Г. Маркеса «Стариган з крилами») // Всесвітня література. — 2006. — № 6. — С. 4—7.
74. Ненько І. Я. Відображаючи життя як хаос... (Про зумовленість ідейного змісту та поетики роману К. Рансмайра «Останній світ» постмодерністською світоглядною позицією його автора) // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. — 2002. — № 5 — 6. — С. 109.
75. Ніколаєва О. О. Сильові доміанти бароко в постмодерністському романі М. Павича «Хазарський словник». Спроба його стильового аналізу // Всесвітня література. — 2005. — № 1. — С. 44—47.
76. Новікова І. Не зрїкайся своєї мрії. Матеріали до вивчення роману-пошуку Пауло Коельо «Алхімік», 11 кл. // Зарубіжна література. — 2006. — № 15—16 (463—464). — С. 33—35.
77. Овчаренко Н. Ф. Канадская литература XX века: Три грани эволюции. — К., 1991; Rosenberg J. H. Margaret Atwood. — Boston, 1984.
78. Ординець Л. П. Пауло Коельо в Україні. Враження від зустрічі з бразильським письменником, гостем Фатуму видавців у Львові // Зарубіжна література. — 2004. — № 11. — С. 51—54.
79. Павич М. Оповідання «Дамаскин» // Всесвіт. — 2002. — № 7 — 8. С. 47—73.
80. Павлова Н.С. Що таке театр «абсурду»? — М., 1968. — 41 с.
81. Павлова Н.С. Типология немецкого романа. 1900 — 1945. — М. — 1982. — 279 с.
82. Палій О. Проблема само ідентифікації людини в оповіданнях Мілана Кундери (Збірка «Смішні люди») // Літературознавчі обрії. Праці молодих учених. Вип. 4. — К., 2003. — С. 277—281.
83. Письменники Латинської Америки про літературу. — М.: Веселка, 1982. — 140 с.
84. Покальчук Ю. Магічний світ Хуліо Кортасара // Всесвіт. — 1981. — № 6. — С. 21—24.
85. Покальчук Ю. Сучасна латиноамериканська проза. — К., 1978. — 210 с.
86. Помаранська О. Італо Кальвіно: біо-бібліографічний нарис // Всесвіт. — 2002. — № 11 — 12. — С. 32—33.
87. Проза писателів Латинської Америки. — М., 2003. — С. 437—651.
88. Пулина Г. А. Актуальные проблемы романа Р.Брэдбери «451° по Фаренгейту». 11 кл. // Всесвітня література та культура. — 2005. — № 4. — С. 13—16.
89. Рада І. М. Пауло Коельо: постмодернізм чи після нього? // Всесвітня література та культура. — 2005. — № 9. — С. 29—32.
90. Рансмайр К. Останній світ. — К.: Основи, 1994. — 250 с.

91. Скобельская О. И. Сон в зеркальном лабиринте Борхеса // Зарубіжна література в середніх навчальних закладах України. — 2006. — № 2. — С. 48—54.
92. Стамат Т. В. Сон, навіяний коханням. За казкою-притчею Пауло Коельо «Алхімік» // Зарубіжна література. — 2004. — С. 16—18.
93. Стамат Т. Постмодернізм у школі // Зарубіжна література. — 2004. — № 16. — С. 16—20.
94. Стамат Т. В. Метаморфози як вихід з хаосу буття. Спроба інтерпретації роману Крістофа Рансмайра «Останній світ» // Всесвітня література та культура. — 2003. — № 12. — С. 17.
95. Степанов Г. В. Поучительный эксперимент Х. Л. Борхеса // Степанов Г. В. Язык. Литература. Поэтика. — М., 1988. — С. 154—159.
96. Стеценко Т. Комп'ютерна інтерактивність роману-лексикону Милорада Павича «Хазарський словник» // Зарубіжна література. — 2005. — № 13 (413). — С. 14—17.
97. Туровская М. Три жизни «Чайки по имени Джонатан Ливингстон» // Иностранная литература. — 1974. — № 12. — С. 195—198.
98. Урнов М. Айрис Мердок: Литература и мистификация // Вопросы литературы. — 1984. — № 11. — С. 27.
99. Фуэнтес К. Новый латиноамериканский роман // Писатели Латинской Америки о литературе. — М., 1982.
100. Хулио Кортасар: краткая летопись жизни и творчества // Иностранная литература. — 2001. — № 4. — С. 23—30.
101. Цибенко Л. Крістоф Рансмайр і його роман «Останній світ» // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. — 2002. — № 5—6. — С. 105.
102. Цофнас А. Дивлячись на пейзаж, намальований чаєм // Філософська думка. — 2001. — № 5.
103. Чистяков Г. Для него рай был похож на библиотеку... // Зарубіжна література. — 2002. — № 20. — С. 7.
104. Чхартишвили Г. Невыносимая тяжесть легкости. Японская проза в конце века // Иностранная литература. — 1993. — № 5. — С. 239—244.
105. Шахова К. О. П'ять німецьких лауреатів Нобелівської премії з літератури: Г. Гауптман, Т. Манн, Г. Гессе, Г. Белль, Г. Грасс: Посібник. — К.: Юніверс, 2001.
106. Шерлаимова С. Философия жизни по Милану Кундере (французские романы чешского писателя) // Вопросы литературы. — 1998. — № 1. — С. 244.
107. Эротика и литература (Из бесед в редакции) // Иностранная литература. — 1991. — № 9. — С. 35.